

Közzétette: Udvary Zoltán
2017. április 30. vasárnap, 19:43

Tömegmészárlásba fulladt a magyarok utáni hajtóvadászat az egy évszázaddal ezelőtti komáromi május elsején. Míg 1919 tavaszán a Tanácsköztársaság rémuralma alatt Budapest a munka ünnepére készült, t?le nem egészen száz kilométerre, Komáromban a város lakóit egészen más dolog foglalkoztatta. A január óta cseh megszállás alatt sínyl?d? északi városrészt akarták felszabadítani. A próbálkozást véres megtorlás követte.

Kevésbé ismert, annál véresebb epizódja a magyar történelemnek a komáromiak 1919-es próbálkozása az éppen formálódó trianoni határok korrigálására. Az év tavaszán – két év híján száz esztendeje – a megszálló csehek kegyetlen mészárlással válaszoltak a város felszabadítására szervezett akcióra.

"Békés megszállás"

1918 decemberében az I. világháborúban gy?ztes hatalmak a Duna-Ipoly vonalában jelölték ki a Magyarország és Csehszlovákia közötti demarkációs vonalat, vagyis nagy, összefügg? magyar többség? területek kerültek megszállás alá. Komárom esetében ez azt jelentette, hogy a város kettészakadt, Dunától északra fekv? részét a csehek vehették birtokba.

A csehszlovák hadsereg 1919. január 10-én ért Komáromba, és mint Számadó Emese, a város Magyarországnál maradt részében m?köd? Klapka György Múzeum igazgatója elmondta, a felvidéki magyar területek megszállása békés folyamat volt. A magyar lakosság ugyanis ekkor még abban bízott, hogy ideiglenes állapotról van szó, mivel a békeszerz?désr?l még folytak a tárgyalások.

Megijedtek a csehek, elhatározták magukat a magyarok

Március 21-ig, a Tanácsköztársaság kezdetéig viszonylag nyugodt volt a helyzet a demarkációs vonal mentén. A magyarországi kommunista hatalomátvétel után azonban a csehszlovák kormány megijedt, attól tartott, hogy az általa ellen?rzött területeken is zavargások lesznek, esetleg a vörösök ott is gy?znek.

A cseh megszállók ezért szükségállapotot vezettek be, és megakadályozták a Komárom két felét összeköt? hídon való átjárást, így családokat szakítottak ketté. Ezzel párhuzamosan – bár a béketárgyalásokon még nem született végleges döntés a határokról – elkezdték lecserélni a régi magyar közigazgatási vezet?ket, illetve azokat a munkatársakat, akik nem esküdtek fel a csehszlovák államra. Az ? helyükre a megszállók h?séges csehszlovák kinevezetteket ültettek.

Mindez egyre inkább érlelte a gondolatot, hogy az idegen hadsereget valamiképpen ki kell verni Komárom északi feléb?l. Az akció el?készítésében mindkét part lakosai részt vettek – északon hajógyári munkások, délen a magyar hadsereg tagjai, de gy?ri vasgyári dolgozók, tatabányai, oroszlányi bányászok, tatai polgárok, sz?nyi földm?vesek is a kezdeményezés mellé álltak.

Közzétette: Udvary Zoltán
2017. április 30. vasárnap, 19:43

A tanácsköztársasági tiltás nem érdekelte a magyarokat

Az első próbálkozás április 28-án zajlott, a magyarok azt tervezték, hogy a hajógyári munkások megrohamozzák a csehszlovák hídsírt, majd a déli oldalról meginduló magyar erők visszaveszik a várost. Az akció azonban nem sikerült, a hídsírt nagyon stabilan tartani tudta magát, amiben korabeli vélemények szerint árulás is szerepet játszhatott.

A déli városrész magyarjai azonban nem nyugodtak bele a kudarcba, és április 30-a éjszakájára újabb tervet dolgoztak ki a csehek kiverésére. A támadás annak ellenére is megindult – a lakosság teljes összefogásával –, hogy a Tanácsköztársaság vezetése letiltotta azt. A munkások, parasztok és katonák a közúti és a vasúti hídon, valamint a Dunán csónakkal is rohamozták.

Egy ideig elég jól haladt az akció, ezúttal sikerült likvidálni a hídsírt, és benyomulni az északi városrészbe, ám hajnali négy-öt óra körül a megszállók erősítést kaptak a 30-40 kilométerre fekvő Érsekújvárról.

Lövés nélkül ölték

A friss csehszlovák csapatok érkezése után a magyar harcolók menekülni kezdtek a hidakon át, és csónakokon is, de nagyon sokan nem érték el a túlsó partot, és az északhoz tartozó Erzsébet-szigeten rekedtek. Az első sorsuk megpecsételődőtt, a cseh légionisták akiket megtaláltak közülük, halomra gyilkolták. Az egyik visszaemlékezés szerint – akinek bokrok mögött hason csúszva sikerült kijutnia a mészárlás helyére – a csehek az elkapott magyarokat egyenként egyenként felkoncolták. A szigeten talált embereket általában lövés nélkül kínozták és ölték meg a legionisták, de olyan menekültek is voltak, akiket a Dunába lőttek.

Számadó Emese szerint ma biztosan annyit lehet tudni, hogy amikor hajnalban véget értek a harcok, a hajtóvadászat után hivatalos adatok szerint százhusz halottat szedtek össze a szigeten. Az áldozatok száma azonban ennél sokkal magasabb is lehet, mert egyes források szerint a csehek nagyon sok holttestet a Dunába dobáltak, hogy ne derüljön ki, valójában mennyi embert ölték meg. Olyan is volt, aki ugyan élve el tudott szökni az északi partról, de menekülés közben vízbe fulladt – tette hozzá a szakember a helyiek által csak véres május elsejeként emlegetett eseményt felelevenítve.

Nem bírta nézni az orvos

A leszámolás brutalitására jellemző, hogy nagyon sok holttestet nem tudtak azonosítani, amikor másnap az áldozatokat kiterítették a temetőben. Az agnoszkálás a nagy többségnél, százaként esetben volt sikertelen, aminek egyik oka az volt, hogy a meggyilkoltak egy része nem helybéli volt, másrészt a holttestek rettenetes állapotban voltak. Az adatok felvételére kirendelt két orvos közül az egyik nem is bírta elvégezni a feladatát, mert rosszul lett a látványtól – tette hozzá a múzeumigazgató.

A komáromi lapok újságírója néhány nappal a tragédia után így írt: „Kezünkben megremeg a toll, amikor a kiállott borzalmakat kellene leírunk és megütnünk a szenvedésnek és

Közzétette: Udvary Zoltán

2017. április 30. vasárnap, 19:43

fájdalomnak igazi hangját, mely a város minden polgára lelkén átviharzott.”

A százhusz magyar áldozatot teljes csendben temették el – az azonosítatlan többséget tömegsírba –, mert a hatóságok féltek a negatív visszhangoktól, az esetleges újabb lázadástól. Ezzel szemben a harcokban elesett tizenöt csehszlovák katonát hatalmas pompával, hősöknek kijáró tiszteletadással kísérték végső útjukra. Az akkori "magyar" politikai vezetés a komáromi felszabadítási kísérletet "helyi magánakciónak" minősítették.

Újraszínezték volna

A tömegsír fölé 1929-ben észak-komáromi közadakozásból emlékművet emeltek, majd a Magyarországnál maradt "Dél-Komáromban" a vasúti hídnél, a magyar támadás egyik kezdőpontjánál avattak emlékművet, ami a mai napig megtalálható. Utóbbi annak is köszönhető, hogy a második világháború után szocialistává lett Magyarországon a komáromi akciót munkásmozgalmi megmozdulásként próbálták beállítani.

Számadó Emese elmondása szerint ez azonban a múlt hamis értelmezése, mert bár vörös katonák és frissen leszerelt egyenruhások is részt vettek a támadásban, a csehek kiverésére a szervezett akció a társadalom minden rétegét összekapcsolta. Mindenkit egy cél vezérelt, Komárom visszafoglalása. (Kossuth Rádió, Kuruc.info)

{nomultithumb}

{module [160]}